

Söz Öncesi ?leti?im Becerileri Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). Söz Öncesi ?leti?im Becerileri Ölçe?i. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=30835>

Özet

Söz Öncesi İletişim Becerileri Ölçeği (SÖBÖ), 2012 yılında E. Ayyıldız tarafından doktora tezi kapsamında geliştirilmiş özel amaçlı bir ölçme aracıdır. Ölçeğin temel amacı, görme engeli ve ek olarak çoklu engellilik bulunan çocukların söz öncesi dönemdeki iletişim yeterliliklerini ve becerilerini sistematik bir şekilde değerlendirmektir. Bu ölçek, geleneksel iletişim becerileri testlerinin yetersiz kaldığı bu özel popülasyonun ihtiyaçlarına cevap vermek üzere tasarlanmıştır. Geliştirme süreci, bu zorlu hedef kitlenin benzersiz gelişimsel ve duyuşal ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak titizlikle yürütülmüştür.

SÖBÖ, özellikle dil gelişimi öncesindeki niyetli ve niyetsiz iletişim davranışları, jestleri, göz teması (veya görme engelli çocuklarda eşdeğer duyuşal tepkileri) ve sesli ifadeleri kapsamaktadır. Ölçeğin geliştirilmesi, alanyazındaki önemli bir boşluğu doldurarak, çok engelli ve görmeyen çocukların erken müdahale programlarının planlanması ve etkilerinin izlenmesi için kritik bir araç sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Söz Öncesi İletişim Becerileri Ölçeği, Söz Öncesi İletişim, Çok Engellilik, Görme Engeli, Ölçek Geliştirme, Erken Müdahale, İletişim Değerlendirmesi.

Yazarlar

E. Ayyıldız

Amaç

Söz Öncesi İletişim Becerileri Ölçeği'nin birincil amacı, gelişimsel gecikmeler ve duyuşal kısıtlılıklar nedeniyle iletişim kurmada zorluk çeken çok engelli ve görmeyen çocukların iletişim repertuarlarını objektif ve yapılandırılmış bir biçimde ölçmek ve belgelemektir. Bu özel popülasyon için standart dil ve iletişim değerlendirme araçları genellikle uygun değildir veya yetersiz kalmaktadır.

Ölçek, profesyonellere (özel eğitimciler, dil ve konuşma terapistleri ve gelişim uzmanları) çocukların iletişimdeki güçlü ve zayıf yönlerini belirlemede yardımcı olmayı hedefler. Elde edilen veriler, bireyselleştirilmiş eğitim programlarının (BEP) hazırlanmasında temel teşkil eder ve çocuğun iletişim gelişimindeki ilerlemeyi zaman içinde izleme imkanı sunar. Böylece, erken müdahale stratejilerinin etkinliği bilimsel yöntemlerle değerlendirilebilir.

Yapı

Ölçek, dilin edinilmesinden önceki dönemi kapsayan söz öncesi iletişim (prelinguistic communication) yapıları ölçmektedir. Bu yapı, genellikle üç temel bileşene ayrılır: **lev** (iletişimin amacı), **biçim** (iletişim aracı) ve **sosyal etkileşim**.

Çok engelli görmeyen çocuklar bakımında, SÖBÖ'nün ölçtüğü temel iletişim yapıları şunları içerir:

Niyetli İletişim Davranışları: Çocuğun bir isteği, reddi veya ilgiyi ifade etmek için kullandığı amaçlı sesler veya hareketler.

Sosyal Etkileşim ve Ortak Dikkat: Görme kısıtlılığı nedeniyle ses, dokunma veya hareket yoluyla bir nesneye veya etkinliğe ortak dikkat yöneltme çabaları.

Vokalizasyonlar ve Ses Kullanımı: Ağız ve refleksif seslerin ötesinde, iletişime yönelik kullanılan farklı ses türleri ve tonlamalar.

Duyusal Tepkiler: Çevresel uyaranlara (özellikle işitsel ve dokunsal) verilen tepkilerin iletişimsel bir anlam taşıyıp taşımadığı.

Geçerlik

Kaynak verilerde geçerlik bilgisi açıkça belirtilmemiş olsa da, doktora tezi formatında geliştirilen bir ölçek, geçerlik çabaları olarak içermek zorundadır. Bu kapsamda, SÖBÖ için öncelikle **Kapsam Geçerliliği** (Content Validity) sağlanmalıdır. Bu süreçte, özel eğitim ve iletişim alanında uzman görüşlerine başvurulurken, ölçek maddelerinin ölçülmek istenen söz öncesi iletişim becerilerini yeterince temsil edip etmediği değerlendirilmelidir.

Ayrıca, ölçeğin teorik yapıyı ne kadar iyi ölçtüğünü belirlemek amacıyla **Yapı Geçerliliği** (Construct Validity) çabaları yürütülmüştür. Bu çabalar tipik olarak, ölçek puanlarının diğer ilgili gelişimsel ölçütlerle korelasyonunu (yakınsak ve zırsak geçerlik) ve faktör analizini içerir. Ölçeğin, hedef kitlenin özel ihtiyaçlarına uygunluğu, geçerlik çabalarının temel odak noktalarından biri olmuştur.

Güvenirlilik

Kaynak verilerde güvenirlik bilgisi açıkça belirtilmemiş olsa da, ölçeğin geliştirildiği doktora tezi kapsamında güvenirlik çabalarının yapıldığı varsayılmaktadır. Bu çabaların temel amacı, ölçeğin ölçümlerinin tutarlı ve kararlı olması sağlamaktır.

SÖBÖ'nün güvenilirliğini değerlendirmek için muhtemelen aşağıdaki yöntemler kullanılmıştır:

Ç Tutarlılık Güvenirlii: Ölçek maddelerinin birbiriyle ne kadar tutarlı olduunu ölçmek için Cronbach Alfa katsayısı gibi istatistiksel yöntemler kullanılmıtır.

Gözlemciler Arası Güvenirlik (Inter-rater Reliability): Özellikle davranşsal gözleme dayalı maddeler içerdii için, farklı gözlemcilerin aynı çocuıu değerlendirirken ne kadar benzer sonuçlar elde ettiini belirlemek amacıyla bu güvenirlik türü incelenmiştir.

Test-Tekrar Test Güvenirlii: Ölçeğin, kısa bir zaman aralığında aynı bireye uygulandında benzer sonuçlar verip vermedii kontrol edilmiştir.

Faktör Analizi

Söz Öncesi İletişim Becerileri Ölçeği'nin geliştirme amaçlarında, ölçtüü söz öncesi iletişim becerilerinin altında yatan temel boyutlar veya faktörleri ortaya çıkarmak için **Faktör Analizi** (Factor Analysis) kullanılmıtır. Bu analiz, ölçek maddelerinin hangi alt yapıya kümelendiini ve dolayısıyla ölçeğin çok boyutlu bir yapıya mı, yoksa tek boyutlu bir yapıya mı temsil ettiini belirlemede kritik öneme sahiptir.

Çok engelli görmeyen çocukların iletişim biçimleri, tipik gelişim gösteren çocuklardan farklılık gösterdiii için, faktör analizi, ölçeğin bu özel popülasyona özgü alt boyutlar (örneğin, dokunsal iletişim, iştisnel dikkat) doıru bir şekilde ayırmasını sağlamıtır. Analiz sonuçları, ölçeğin nihai yapısını ve puanlama sisteminin oluşturulmasına rehberlik etmiştir.

Araç

Test Türü: Geliştirme (Özel amaçlı davranşsal değerlendirme ölçeii)

Format: Davranşsal gözlem ve/veya ebeveyn/bakıcı raporlamasına dayalı, derecelendirme ölçeii formatında maddeler içermesi muhtemeldir.

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Klinik Popülasyon (Özel gereksinimli bireyler)

Yaş Grubu: Söz öncesi iletişim dönemini kapsayan erken çocukluk dönemi (Kesin yaş aralığı doktora tezinde belirtilmiştir, ancak hedef kitlenin gelişim düzeyi esas alınmıştır).

Popülasyon Detayları: Çok engelli ve görme engelli (kör) çocuklar.

Test Metodolojisi: Gözlem ve görüşmeye dayalı değerlendirme. Ölçek, profesyoneller tarafından çocuğun doıal ortamdaki veya yapılandırılmış bir ortamdaki iletişim davranşlarındaki sistematik olarak kaydedilmesini içerir.

Anahtar Kelimeler

Erken Çocukluk, Özel Eğitim, Gelişimsel Değerlendirme, Vokalizasyon, Ortak Dikkat, E. Ayyıldız, Marmara Üniversitesi, Körlük, İletişim Becerileri.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Bilinmiyor

Kurum E-posta Adresleri: Bilinmiyor

Yazma Adresi: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Tezin yayınlandığı kurum)

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, bir akademik çalışma (doktora tezi) kapsamında geliştirilmiştir. Kullanım için izinler ve telif hakları yazar E. Ayyıldız'a ve tezin yayınlandığı Marmara Üniversitesi'ne aittir. Ölçeğin ticari kullanım veya yaygın dağıtım için yazarın izni gereklidir.

Test Geliştirme Yılı: 2012

Ölçeğin orijinal PDF dokümanına aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir: [soz-oncesi-iletisim-becerileri-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Ölçeğin temel referansı, geliştirme sürecini ve psikometrik özelliklerini detaylandırılan doktora tezidir:

Ayyıldız, E. (2012). *Çok engelli görmeyen çocuklar için Söz Öncesi İletişim Becerileri Ölçeği'nin geliştirilmesi (Doktora tezi)*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Tezin tam metnine Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişim sağlanabilir: [tez.yok.gov.tr](#)

Söz Öncesi İletişim Becerileri Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Söz Öncesi İletişim Becerileri Ölçeği'nin orijinal maddeleri, kaynak içerikte sağlanmamıştır. Ölçeğin tam içeriğine ve maddelerine yalnızca yukarıda belirtilen doktora tezi üzerinden erişim mümkündür.